

Vis van de maand

Chaca chaca (Hamilton 1822)

Martin Byttebier, Aquatropica Kortrijk

Algemeen: Orde: SILURIFORMES (meervalachtigen)
 Familie: CHACIDAE (grootkopmeervallen)
 Synoniemen: *Platystacus chaca*

Voorkomen: Bangladesh, Indië in de Brahmaputra- en Ganges-riviersystemen en in Nepal. Ze houden zich op in wateren met een merkbare stroming en waarvan de bodem bedekt is met stenen en afgevallen bladeren, die dienen als schuilplaats.

Geslachtsonderscheid: is niet echt duidelijk. De mannetjes zijn groter dan de vrouwtjes, die er volumineuzer uitzien.

Grootte: worden maximaal 18 cm groot (SL).

Gedrag: is een onverbeterlijke roofvis, die alles wat voor zijn bek verschijnt en niet te groot is, verorbert. Je kunt ze omschrijven als een bek met een vis eraan, de perfecte vreetmachine als het ware.

De vis is niet echt beweeglijk te noemen. De meeste tijd brengt hij door ingegraven in de bodemgrond met enkel zijn kop bloot, wachtend op de volgende prooi. Wanneer een nietsvermoedende vis te dicht bij de perfect gecamoufleerde grootkopmeerval komt, opent deze zijn enorme muil en wordt de prooi onverbiddelijk naar binnen gezogen. 's Nacht gaat hij actief op zoek naar voedsel.



Men houdt de grootkopmeerval het best enkel samen met een groepje soortgenoten. Wil men ze toch gezelschap geven, dan moet men de medebewoners uiterst omzichtig uitkiezen. De meerval werkt immers genadeloos alles naar binnen wat voor zijn mond durft te verschijnen, zelfs al is het zo groot als de meerval zelf. Het best kiest men voor grote, snelle zwemmers. Voor de bovenste lagen van het aquarium kan men kiezen voor kongozalmen (*Phenacogrammus interruptus*) of andere grote zalmen. Voor de onderste lagen kan men opteren voor grote *Synodontis*-soorten.

Bakinrichting: de vis is het meest actief tijdens de schemering en 's nachts. Als men hem onderbrengt in een niet al te fel belicht aquarium, dan kan men hem soms tijdens de dag in actie zien.



Gezien hij zich ingraaft, moet de bodem bestaan uit een dikke laag fijn zand. Verder kan men de bak inrichten met kienhout en gedroogde bladeren (eik of beuk). De bladeren worden door de meerval gebruikt om zich te camoufleren. Het spreekt voor zich dat men in zo'n schaars verlichte bak geen lichtbehoeftige planten kan gebruiken. Verschillende *Cryptocoryne*- en *Anubias*-soorten, javavaren en javamos komen wel in aanmerking.

Voedsel: in de natuur doen ze zich te goed aan andere vissen. In het aquarium kunnen jonge exemplaren geleerd worden diepvriesvoer, zoals muggenlarven en krill- en droogvoerpellets aan te nemen. Bij volwassen grootkop-



Synodontis acanthomias

meervallen daarentegen komt er een beetje geluk bij kijken. Sommige zullen na een tijdje alternatief voedsel aannemen, andere zijn enkel tevreden met levend voer (vissen, enz.).



In zo'n geval kan een minikwekerij van voedseldieren (guppen, tilapia's, garnalen, enz.) best handig zijn.

Kweken: deze vis is al nagekweekt in het aquarium, maar het blijft toch een moeilijke zaak. De geslaagde kweken gebeurden allen in een bak gevuld met water met een pH 7,5 en een hardheid van 4 °DH. De bak was voorzien van enkele pijpen met een lengte van 20 cm en een diameter van 8 cm. Het best gebruikt men een klein groepje van drie mannetjes en één vrouwtje. Het afzetten gebeurt meestal 's ochtends in een van de pijpen. Totdat het legsel uitkomt wordt het beschermd door het mannetje, daarna wordt het jongbroed aan zijn lot overgelaten. Na een zevental dagen zwemmen ze vrij rond en kunnen ze gevoed worden met klein levend voer.

Opmerkingen: omdat ze hun baarddraden gebruiken als een soort lokaas, wordt de chaca ook soms de hengelaarkatvis genoemd. Ze kunnen hun baarddraden op zo'n manier laten bewegen dat het wriemelende wormen lijken. De nietsvermoedende vis, aangetrokken door die bewegende worm, denkt dat er een lekker hapje te versieren valt, komt dichtbij en wordt in een flitsende beweging door de chaca verorberd.

Verschillende mensen hebben al gemerkt dat de *Chaca* spp. een soort substantie afscheiden waardoor de pH van de bak in een week tijd kan dalen van 7 tot 5,5. Daardoor verwisselen soms andere bewoners vroegtijdig het tijdelijke met het eeuwige. Waarom ze dit doen is nog steeds niet duidelijk. Een verklaring kan zijn dat ze sterke maagsappen aanmaken om hun prooi, die ze in één keer binnen happen, gemakkelijk te doen verteren. Een andere theorie is dat ze, omdat ze niet vlug kunnen wegzwemmen bij onraad, een sterk zure substantie afscheiden waardoor ze slecht gaan smaken voor hun eventuele belager. In hun natuurlijk leefgebied, waar miljoenen liters water voorbijstromen,

heeft zo'n zure excretie geen enkele invloed op de pH van het water, maar in de beperkte omgeving van een aquarium kan dit soms wel tot problemen leiden. Een vrij regelmatige controle van de pH is hier dus wel noodzakelijk.

De familie CHACIDAE omvat slechts een geslacht, *Chaca*. Op het moment van dit schrijven bestaat het geslacht *Chaca* uit vier soorten:

- ➔ *Chaca bankanensis* Bleeker 1852: Sumatra, Malakka (Maleisisch schiereiland) en Noord- en West-Borneo.
- ➔ *Chaca burmensis* Brown & Ferraris 1988: Irrawaddy- en Sittang-riviersysteem in Myanmar.
- ➔ *Chaca chaca* (Hamilton 1822): Bangladesh, Indië in de Brahmaputra- en Ganges-riviersystemen en in Nepal
- ➔ *Chaca serica* Ng & Kottelat 2012: Kahayan-, Kapuas- en Mentaya-rivierstroom in Zuid-Borneo.

Bronnen:

- Brown, B. A. & C. J., Jr. Ferraris. 1988. Comparative osteology of the Asian catfish family Chacidae, with the description of a new species from Burma. American Museum Novitates No. 2907: 1-16.
- Eschmeyer, W. N. (ed.) Catalog of Fishes electronic version (24 Maart 2012). <http://research.calacademy.org/research/ichthyology/catalog/fishcatmain.asp>
- Evers, H-G. 2002. Wunder der Evolution: "Platte" Fressmaschinen. *Aquaristik aktuell* 10(3): 18-21
- Froese, R. and D. Pauly. (eds.) 2012. FishBase. World Wide Web electronic publication. www.fishbase.org, version (02/2012).
- Günther, H.J. 1993. Großmaulwelse. Die Großmaulwelse der asiatischen Gattung *Chaca*. *Wels-Jahrbuch* 1993. bede-Verlag, Kollnburg.
- Ng, H.H. & Kottelat, M. 2012. *Chaca serica*, a new species of frogmouth catfish (Teleostei: Siluriformes) from southern Borneo. *Zootaxa*, 3258: 37-45.
- Riehl, R. & H. A. Baensch. 1985. *Aquarien Atlas* Bd. 1 (5. auflage). 992 p. Mergus Verlag GmbH, Melle.
- Riehl, R. & H. A. Baensch. 1990. *Aquarien Atlas* Bd. 3 (1. auflage). 1104 p. Mergus Verlag GmbH, Melle.
- Seidel, I. 2001. Asiatische Welse – nicht alltägliche Pfleglinge im Aquarium. *Aquaristik aktuell* 9(3-4): 26-30